

Seminar Munkeby klosterruin 2024

Middelalderens kloster i Norge: Nytt fokus på Munkeby kloster

Fortidsminneforeningen inviterer sammen med Den norske historiske forening, Trøndelag (HIFO) og Middelaldersenteret ved NTNU til fagseminar lørdag 31. august på Levanger.

Med seminaret «Middelalderens kloster i Norge: Nytt fokus på Munkeby kloster» ønsker vi å sette fokus på forskningen på middelalderens kloster i Norge og skape en ny interesse for fagfeltet.

Vi håper foredragene vil være av interesse ikke bare for historikere og andre i fagmiljøet, men for alle med interesse for historie og kulturminner eller en forkjærlighet for klosterruinene på Munkeby!

HVOR: Nord Universitet, Røstad / Munkeby klosterruin

NÅR: 31. august kl 11:00- ca 18:00 (siste del i klosterruinen)

PÅMELDING: Seminaret koster kr 300,- dette inkluderer kaffe og lunsj. [Du melder deg på via Hoopla.](#)

Fortidsminneforeningen
Den trønderske avdeling

PROGRAM

11:00 Kaffe og noe å bite i for de langveisfarende

11:15 Velkommen til fagseminar om Munkeby klosterruin

11:20 Erik Varden, Den katolske kirke: Cistercienserliv før og nå.

Cisterciensernes orden har en nær tusenårig historie. Ordenen har utfoldet seg i de forskjellige omstendigheter. Den har kjent både fete og magre år. Stadig har den blomstret opp igjen, selv der hvor klosterlivet nok syntes å være blitt trukket opp med roten. Hva utgjør dens livskraft?

11:45 Line Cecilie Engh, UiO: Cistercienserne i Norge i middelalderen

Fokus i dette foredraget er cisterciensisk arkitektur og liturgi. Cistercienserne vektla standardisering: Mat, klær og praksis skulle være «overalt det samme» på tvers av de store geografiske, kulturelle og språklige avstandene mellom klosterne. Hva vet vi om de intellektuelle og institusjonelle forbindelsene som cistercienserklosterne i Norge hadde til ordenen for øvrig? Hvordan kunne cistercienserne så langt nord ha identifisert seg både med sine lokale omgivelser og som cisterciensermunker?

12:10 Marianne Vedeler, UiO - Cistercienserklosteret på Hovedøya

I året 1147 kom en liten gruppe munkes til Hovedøya utenfor Oslo. De brakte med seg en internasjonal matkultur. Likevel var selvsberging viktig for Cistercienserne. Hva forteller kildene om hvordan de levde og hvordan de klarte å kombinere lokale råvarer med ordenens internasjonale regler?

12:35 Kaffepause med bolle

12:50 Chris McLees, NIKU: Arkeologiske undersøkelser i ruinen og omgivelser til Elgeseter kloster i Trondheim.

NIKU har nylig gjennomført flere undersøkelser i og rundt ruinen til Elgeseter kloster. Disse har påvist fundamentene til klosterkirken og klostergården, begravelser i og utenfor kirken, samt flere spor etter klosterrelaterte virksomheter utenfor klostergården. Undersøkelsene har gitt nye og spennende opplysninger om klosterkirkens utforming og aktiviteter i klostergårdens nærvær, som dyrking og håndverk, blant annet.

13:15 Per Olav Rasch, NTNU: Gerhard Schønings arbeid med klosterruiner i Trøndelag i 1770-årene

Schønning var en norsk historiker og antikvar som reiste rundt i Norge i årene 1773-75. Under disse reisene nedtegnet og beskrev han historiske steder og personer, herunder også flere klosterruiner og andre levninger fra fortiden. I dag finnes dette originale arbeidet bevart i Schønings arkiv ved Det Kongelige Bibliotek i København.

13:40 Per Steinar Brevik, SNK: Tømrede klostre ved verdens ytterkant

Tiden har vært hard mot klosterne i Trøndelag, men fortsatt står noen murer som forteller om en gang vakre klosterkirker. Disse er kanskje hjertet i anlegget, men likevel kun én del av den omfattende bygningsmassen et kloster bestod av. Stein var det foretrukne byggematerialet. Men her ved verdens yttergrense ble mye trolig oppført i tre. Ingenting av dette finnes bevart, kan vi da si noe om hvordan dette var bygget og så ut?

14:00 Lunsj

14:45 Øystein Ekroll, NDR: «Klostret på Munkeby – ein del av etableringa av erkesetet i Nidaros?»

Klosterruinane på Munkeby er omgitt av myter og teoriar, mange utan solid historisk grunnlag. Ein indirekte omtale i Passio Olavi frå ca. 1180 er den eldste skriftlege kjelda. Ruinen av klosterbygningane, både grunnplan og byggeteknikk, kan hjelpe oss til å sette grunnlegginga inn i ein internasjonal samanheng.

15:10 Birgitta Syrstad, NDR: Fra Munkeby til Tautra?

En gjennomgang av Tautra klosters jordegods ved utgangen av middelalderen, viser at cistercienserne eide større områder rundt selve gården Munkby. Dette viser en klar sammenheng mellom klosterne Munkeby og Tautra, og trolig eide cistercienserne det meste av dette godset alt før de stiftet klosteret på øya Tautra i 1207.

Hva mer kan jordegodset fortelle oss om sammenhengen mellom de to cistercienserklostrene i Nidaros bispedømme?

15:35 Askil Rolvsjord og Edvald Johnsen, NTNU- Pave Sixtus IVs brev til Stephanus de Trugge -en nyoversettelse

Den eneste skriftlige kilden vi har som bekrefter av det lå et cistercienserkloster på Munkeby ble i 1906 gjenfunnet av Alexander Bugge i Vatikanarkivet i Roma. I dette innlegget vil vi få presentert en nyoversettelse av brevet, som er datert 23. desember 1475.

15:50 Emil Mård Vaadal Eliasson, NTNU – Munkeby kloster og sporene av den hellige Brettiva i Frol

I 1964 la historikeren Nils Hallan fram en teori om at klosterkirka på Munkeby var identisk med den «Sanct Bretteff Kiercke» i Frol som omtales i en rekke dokumenter fra senmiddelalderen. Hallan mente liketil at dette måtte være den eneste dedikasjon til denne helgenen og dermed måtte Munkeby ha vært sentrum for en «Brettivakult». Siden den gang har det blitt innvendt at dette høver dårlig med idealet om at cistercienserklostre skal vies Maria, og flere forskere har også søkt å se forbindelser mellom den tilsynelatende «unike» Brettiva og andre, mer velkjente helgener. Hvor står så forskningen på dette feltet i dag? Hva kan vi egentlig vite om Brettiva, og finnes det grunnlag for å se noen sammenheng mellom Munkeby og denne gåtefulle helgenen?

16:10 Takk for i dag – forflytning til Munkeby

16:45 Omvisning på Munkeby ved Øystein Ekroll

